

Бублик В.В.

ПРАГМАТИЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ

доповідь на заключному засіданні Днів науки НаУКМА
5 лютого 2016 р.

ПРОГРАМУВАННЯ – що це?

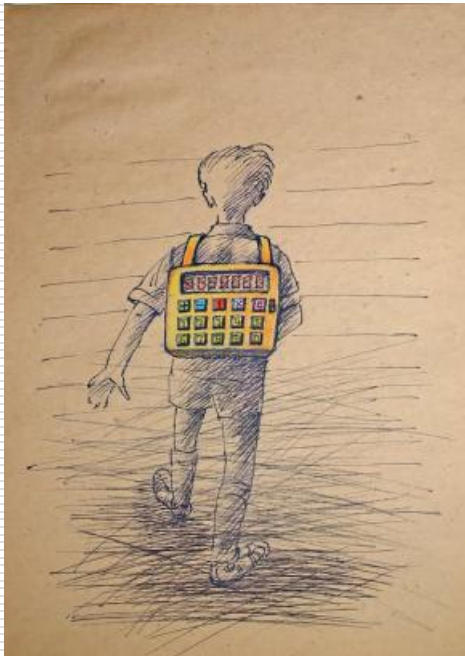

- Програмування — процес проектування, написання, тестування, зневадження і підтримки комп'ютерних програм. Програмування поєднує в собі елементи інженерії (існує навіть відповідна спеціальна галузь інженерії — програмна інженерія (англ. software engineering), фундаментальних наук (перш за все математики)

Програмування – друга грамотність

- А.П.Єршов: доповідь на відкритті III Всесвітньої конференції з питань застосування комп'ютерів у освіті (Лозанна, 27-31 липня 1981 р.)

Програмування як метод

Людина незмірно посилить свій інтелект, якщо вважатиме частиною своєї натури здатність планувати свої дії, винаходити загальні правила і спосіб їх застосування до конкретної ситуації, організовувати ці правила в усвідомлену і виразну структуру, - одним словом, **зробиться програмістом**

А.П.Єршов
1931-1988

Наука чи ремесло?

- *Програміст повинен володіти здатністю першокласного математика до абстракції і логічного мислення в поєднанні з едісонівським талантом до створення чого завгодно з нуля і одиниці*

Знову А.П.Єршов

«Людський фактор в програмуванні»,
Об'єднана обчислювальна конференція
Американської федерації товариств обробки інформації,
18 травня 1972 року, Атлантик-Сіті

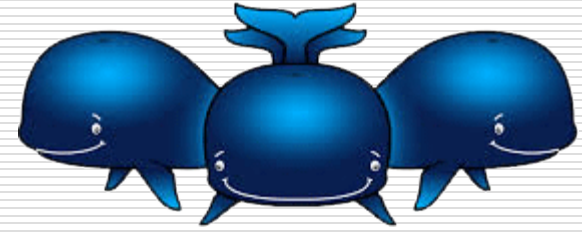
Програмування як суспільна необхідність

Життєдіяльність нашої цивілізації залежить від програмного забезпечення. Покращення програмного забезпечення і пошук нових сфер його застосування дозволять покращити життя багатьох людей. Програмування відіграє вирішальну роль у цих процесах.

Джерело – семіотика

Чарльз Моріс
(1901-1979)

- Синтаксис - відношення знаків між собою;
- семантика - відношення знаку до об'єкта;
- прагматика - відношення знаку до суб'єкта

Foundations of the Theory of Signs
(1938)

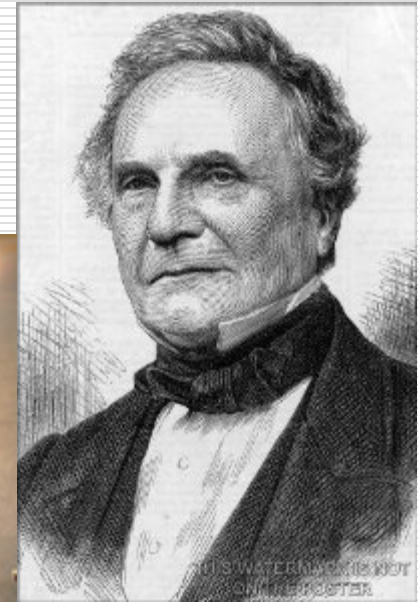
Предтеча програмування

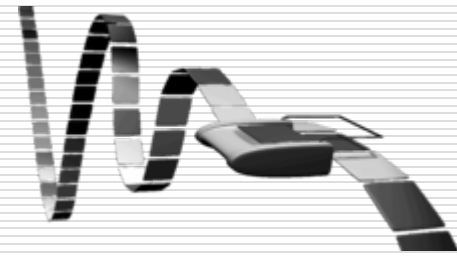
Ada Byron
Countess of
Lovelace
(1815 – 1852)

0,5 %

Charles Babbage
1792 - 1871

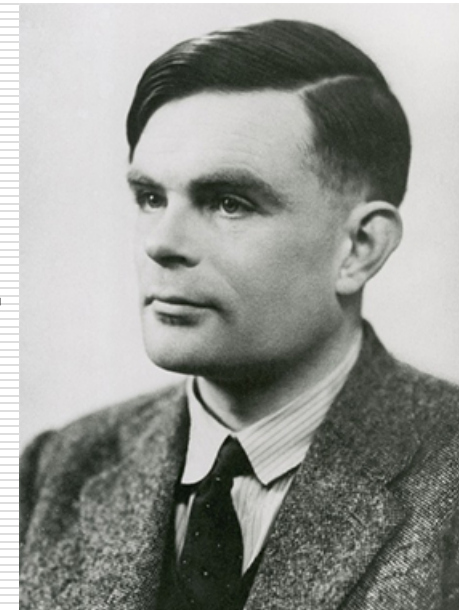

Прагматика в дії

Друга світова війна

- ❑ 1941 Z3 Конрада Цузе
- ❑ 1942 ABC Джона Вінсента Атанасова і Кліффорда Беррі
- ❑ 1943 Колос Алана Тьюрінга
- ❑ 1950 ENIAC за участю Джона фон Неймана
- ❑ 1950 МЕСМ С.О.Лебедева

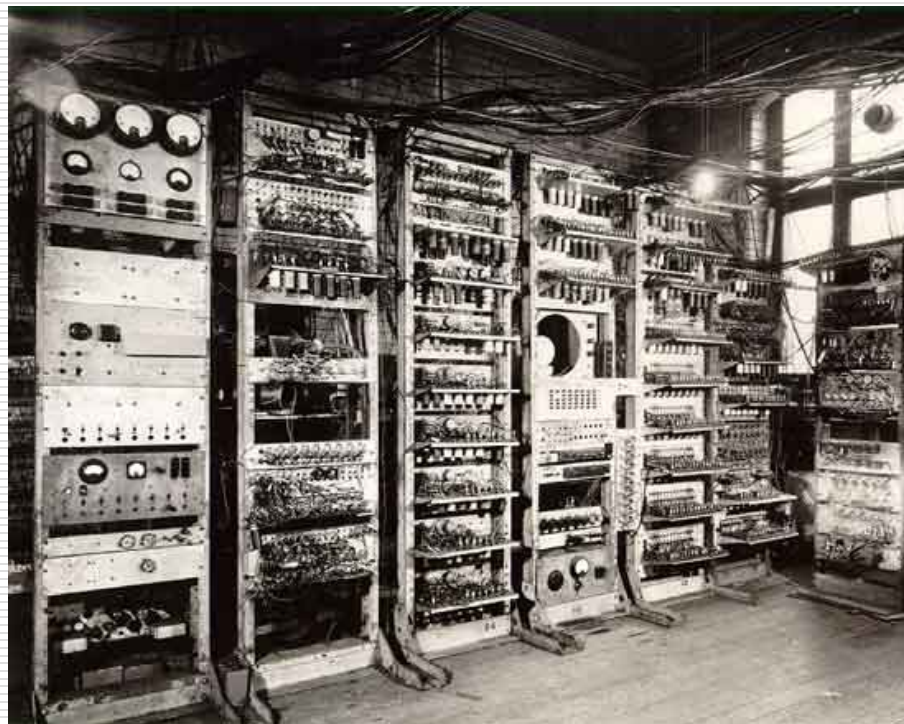
Алан Тьюрінг
(1912-1954)

Український вклад

С.О.Лебедєв
1902 - 1974

МЕСМ
Київ, Феофанія, 1950

Перша скрипка – синтаксис

❑ FORMula TRANslator =
FORTRAN (1953)

❑ load A

❑ add B

❑ mult C

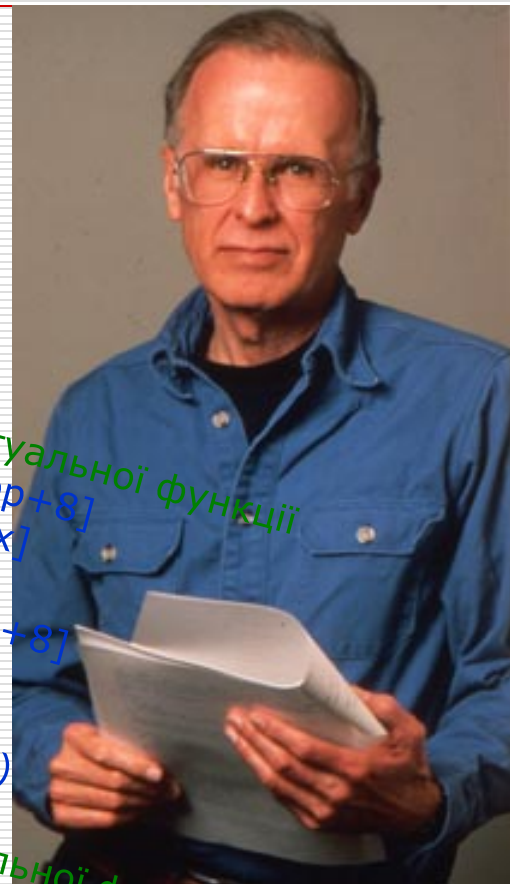
❑ store D

❑ $D = (A + B) * C$

x.f();
00401207 mov //
0040120A mov
0040120C mov
0040120E mov
00401211 call
00401213 cmp
00401215 call
0040121A
x.g();
00401700 mov //
00401703 call
00401708

виклик віртуальної функції
edx,dword ptr [ebp+8]
eax,dword ptr [edx]
esi,esp
ecx,dword ptr [ebp+8]
dword ptr [eax]
esi,esp
—chkesp (00409620)

виклик невіртуальної функції
ecx,dword ptr [ebp+8]
@ILT+805(Base::g) (0040132a)

Джон Бекус (1924-2007)

Структурна лінгвістика

Но́ам Хомський
(нар. 1928)

Класифікація формальних мов Хомського:

- (3) регулярні;
- (2) контекстно-вільні;
- (1) контекстно-залежні;
- (0) необмежені.

Logical Structure of Linguistic Theory, 1955

Syntactic Structures, 1957

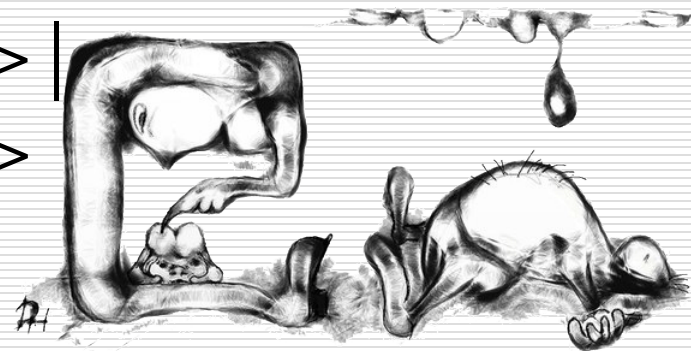

Нормальні форми Бекуса (БНФ)

□ <просте речення> :: =
<група підмета> <група присудка>

□ < група підмета > :: =
<підмет> <означення> |
<означення> <підмет>

□ Глока куздра штеко будланула
бокра і курдячить бокреня

Криза синтаксису

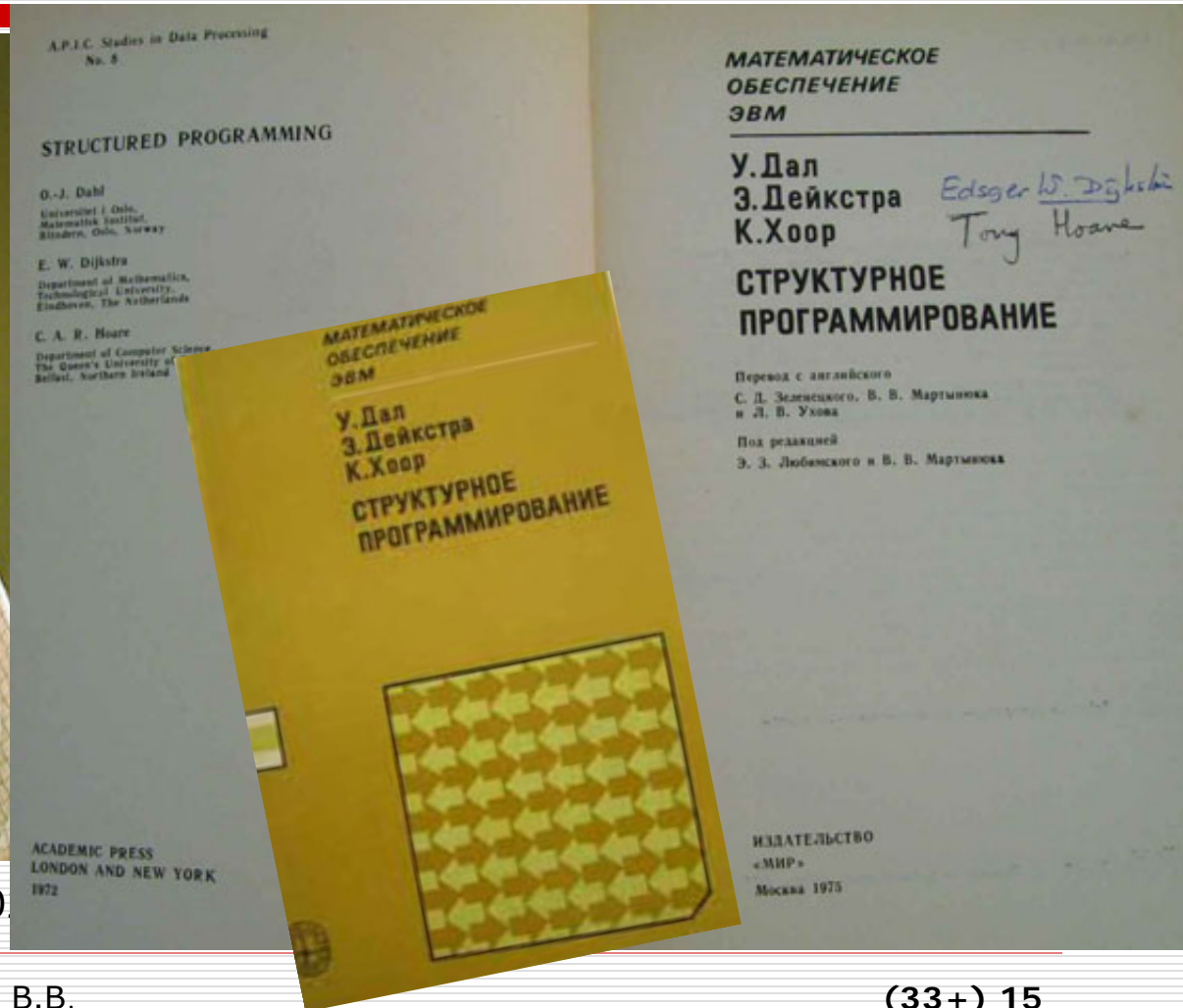
- ❑ правильний оператор
DO 50 I = 12,525
- ❑ оператор з помилкою
DO 50 I = 12.525
- ❑ Наслідок помилки:
невдалий запуск 22 липня 1962
першого американського супутника
Венери «Mariner 1»

Структуроване програмування

Едсгер Дейкстра (1930-2002)

Обґрунтування структурованого програмування

- Теорема про регуляризацію
(зведення до структурованого
вигляду) довільного алгоритму –
В.М. Глушков, 1961, «Успехи
математических наук»
- Теорема Бьома-Якопіні,
1966

Коррадо Бьом
(нар. 1923)

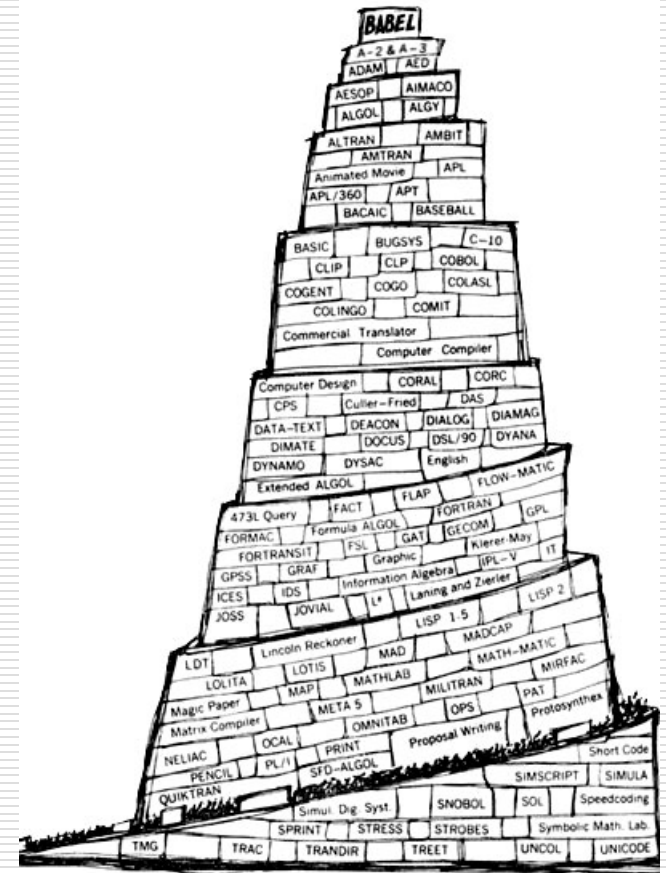
В.М. Глушков
с сотрудниками
В.В. Бубликом и
О.Д. Фелижанко.
1971 г.

Лавина мов програмування

- ❑ АЛГОЛ 60
- ❑ ПЛ/1 1964
- ❑ Паскаль 1970
- ❑ С 1972
- ❑ С++ 1983
- ❑ Java 1995
- ❑ С# 2001
- ❑ .....

Епоха семантики

- АЛГОЛ 60
- **ПЛ/1 1964**
- Паскаль 1970
- С 1972
- С++ 1983
- Java 1995
- С# 2001

Віденський метод
визначення семантики,
Віденська лабораторія IBM,
1972

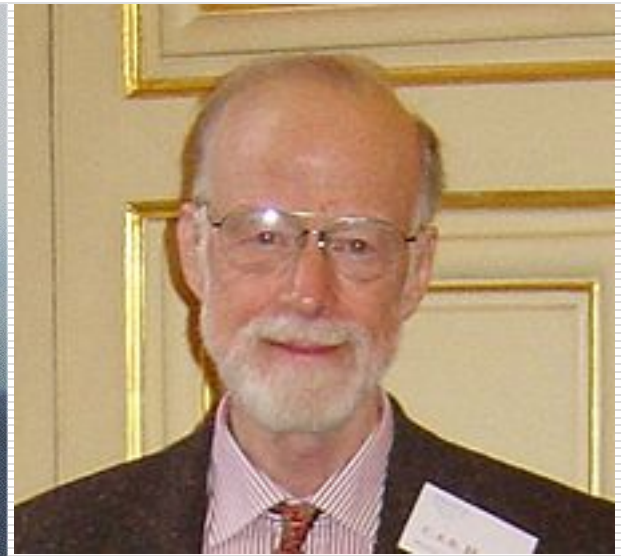
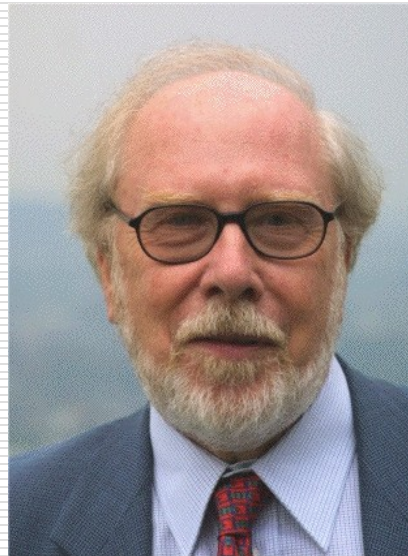
Епоха семантики

- АЛГОЛ 60
- ПЛ/1 1964
- **Паскаль 1970**
- С 1972
- С++ 1983
- Java 1995
- С# 2001

Аксиоматичний метод визначення мови програмування Паскаль

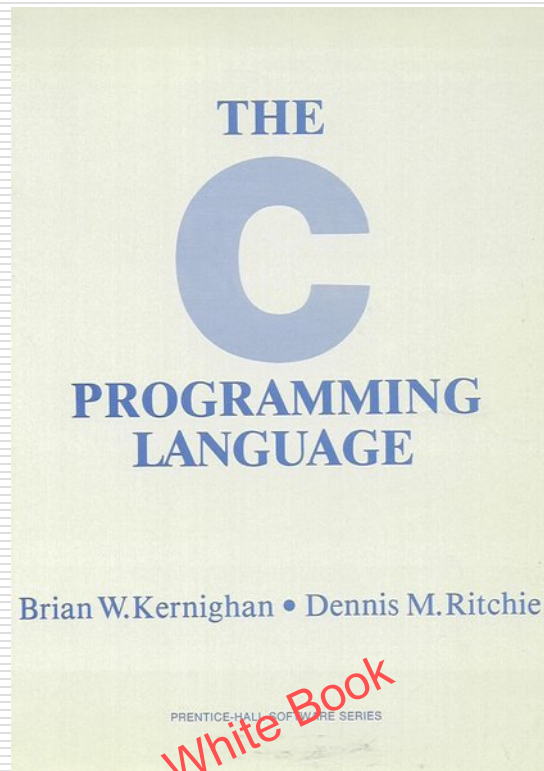
C. A. R. Hoare, Niklaus Wirth: An Axiomatic Definition of the Programming Language Pascal. 335–355, Acta Informatica, Volume 2, 1973.

Знову прагматика

- ❑ АЛГОЛ 60
- ❑ ПЛ/1 1964
- ❑ Паскаль 1970
- ❑ **C 1972**
- ❑ C++ 1983
- ❑ Java 1995
- ❑ C# 2001

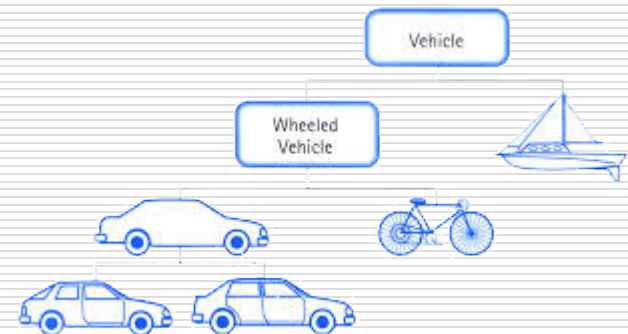
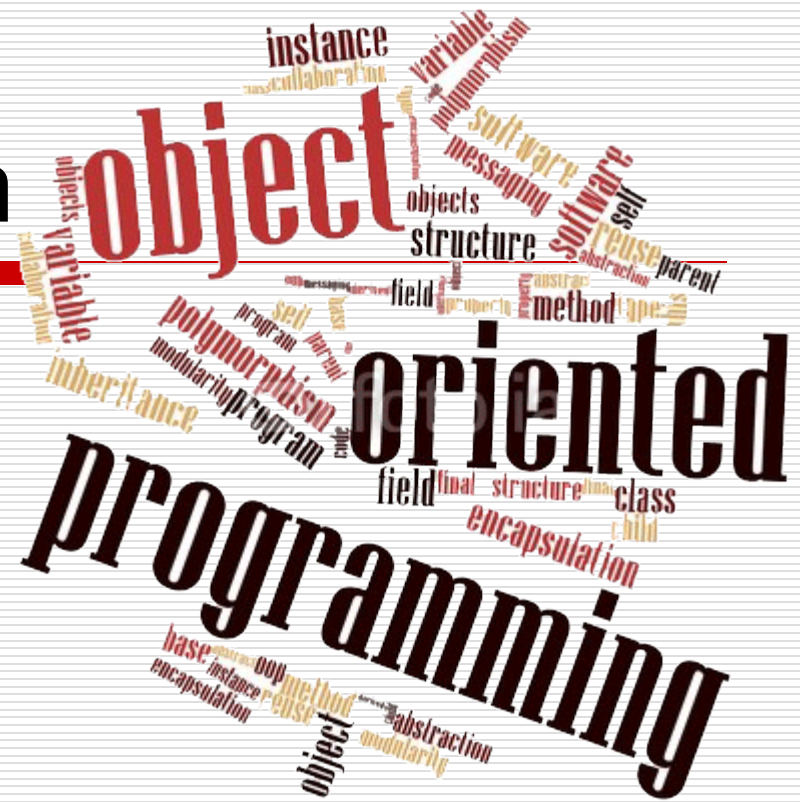
Деніс Річі
(1941-2011)

Back to hardware!

Знову прагматика

- ❑ АЛГОЛ 60
- ❑ ПЛ/1 1964
- ❑ Паскаль 1970
- ❑ С 1972
- ❑ **С++ 1983**
- ❑ **Java 1995**
- ❑ **С# 2001**
- ❑ **Python 2008...**

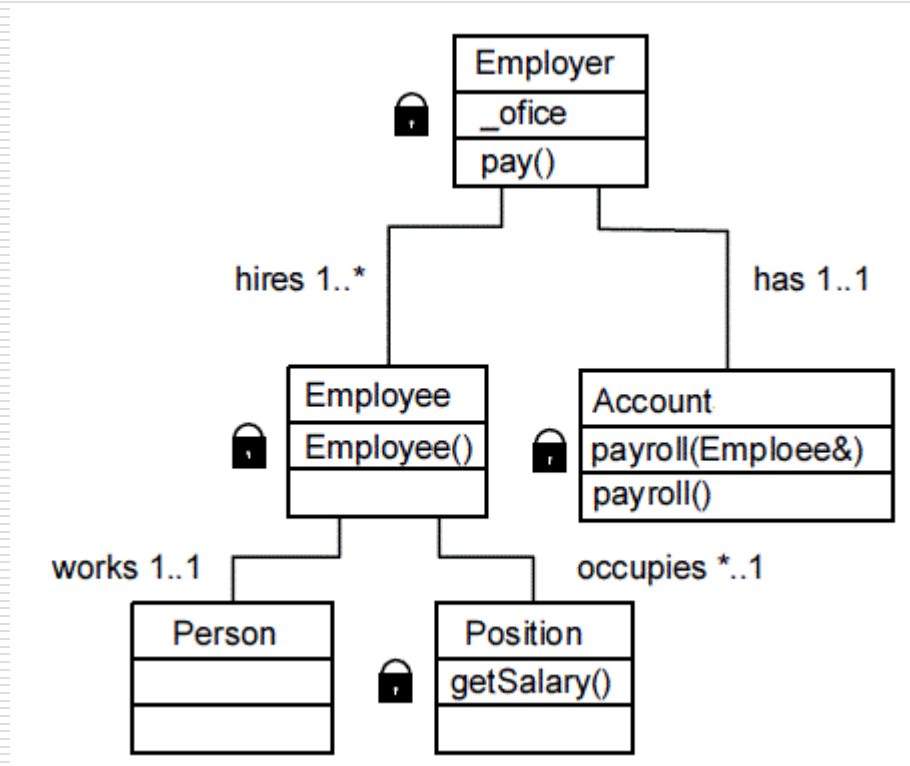
C++ = C + SIMULA 67

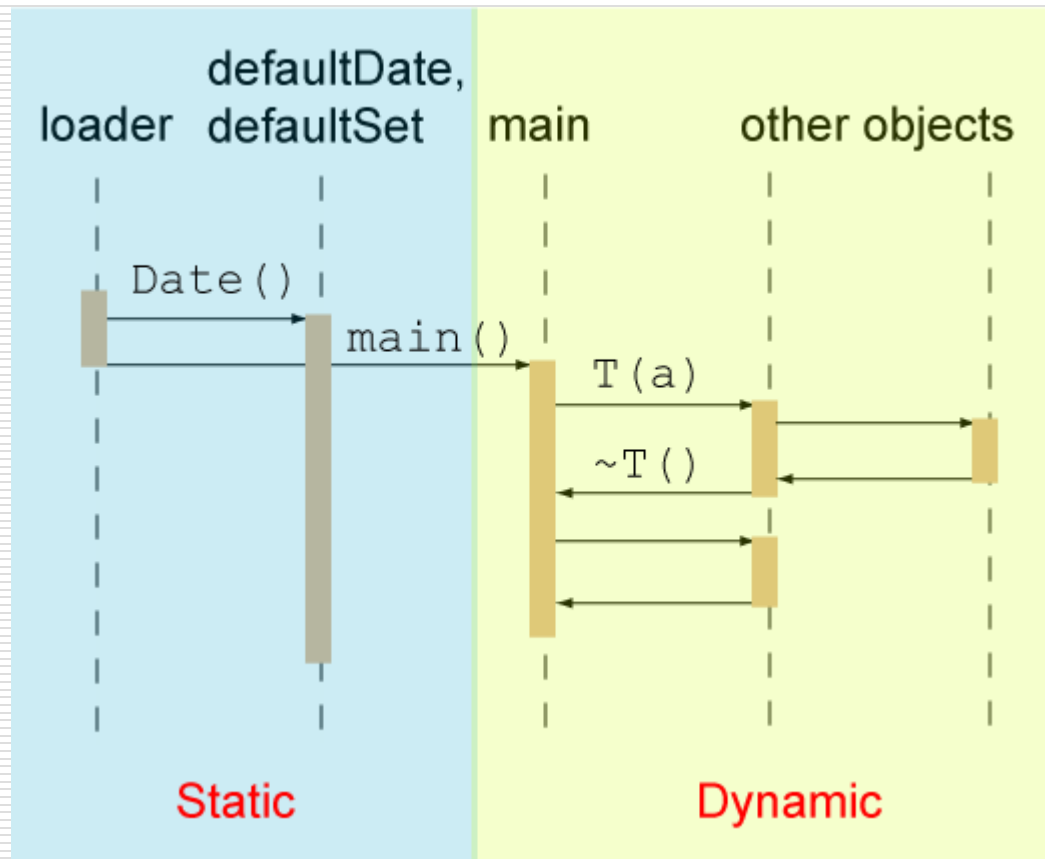
- ❑ Пряма робота з пам'яттю
- ❑ Оптимізація коду
- ❑ Обробка виняткових ситуацій
- ❑ Програмовані типи даних
- ❑ Функціональна полісемія
- ❑ Ієрархії класів і об'єктів
- ❑ Узагальнене програмування
- ❑ Стандартна бібліотека

Приклад. Структура офісу

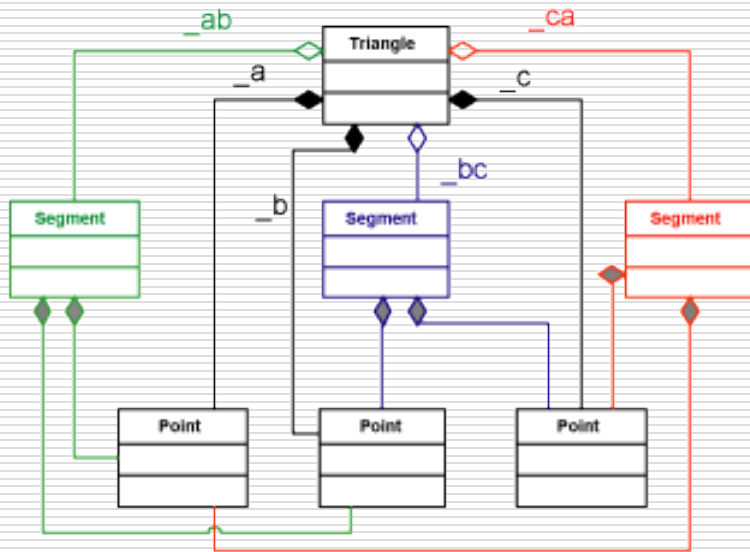

Перегляд процесу виконання

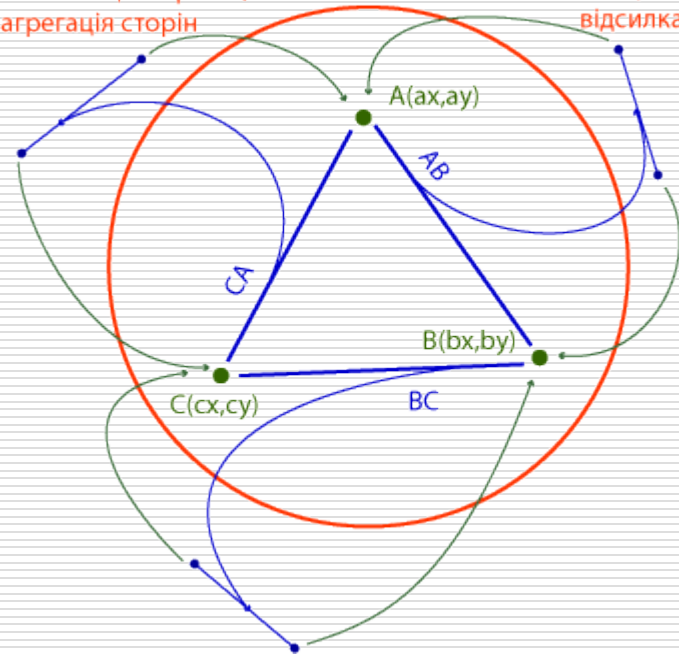

Ієрархії об'єктів

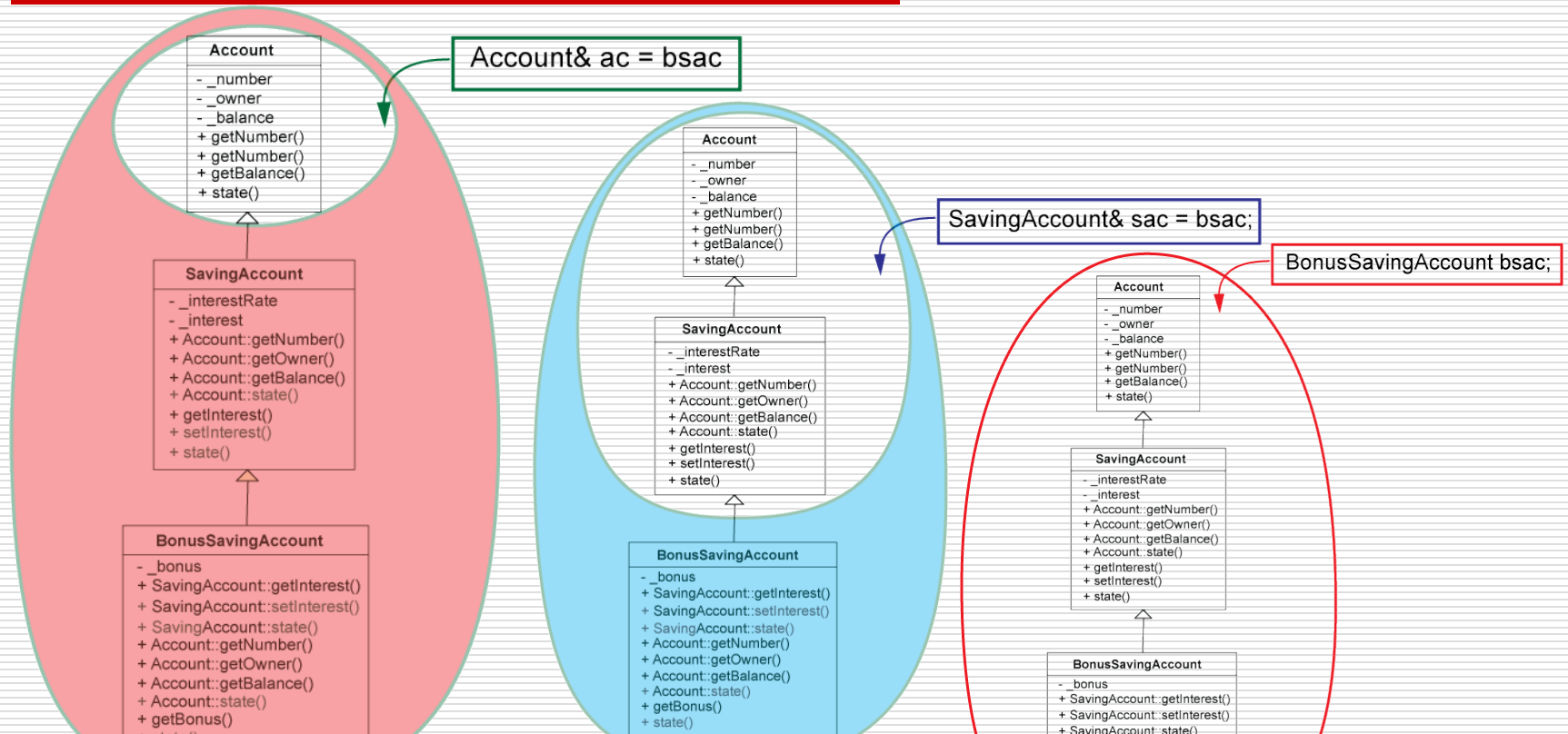

Трикутник
композиція вершин,
агрегація сторін

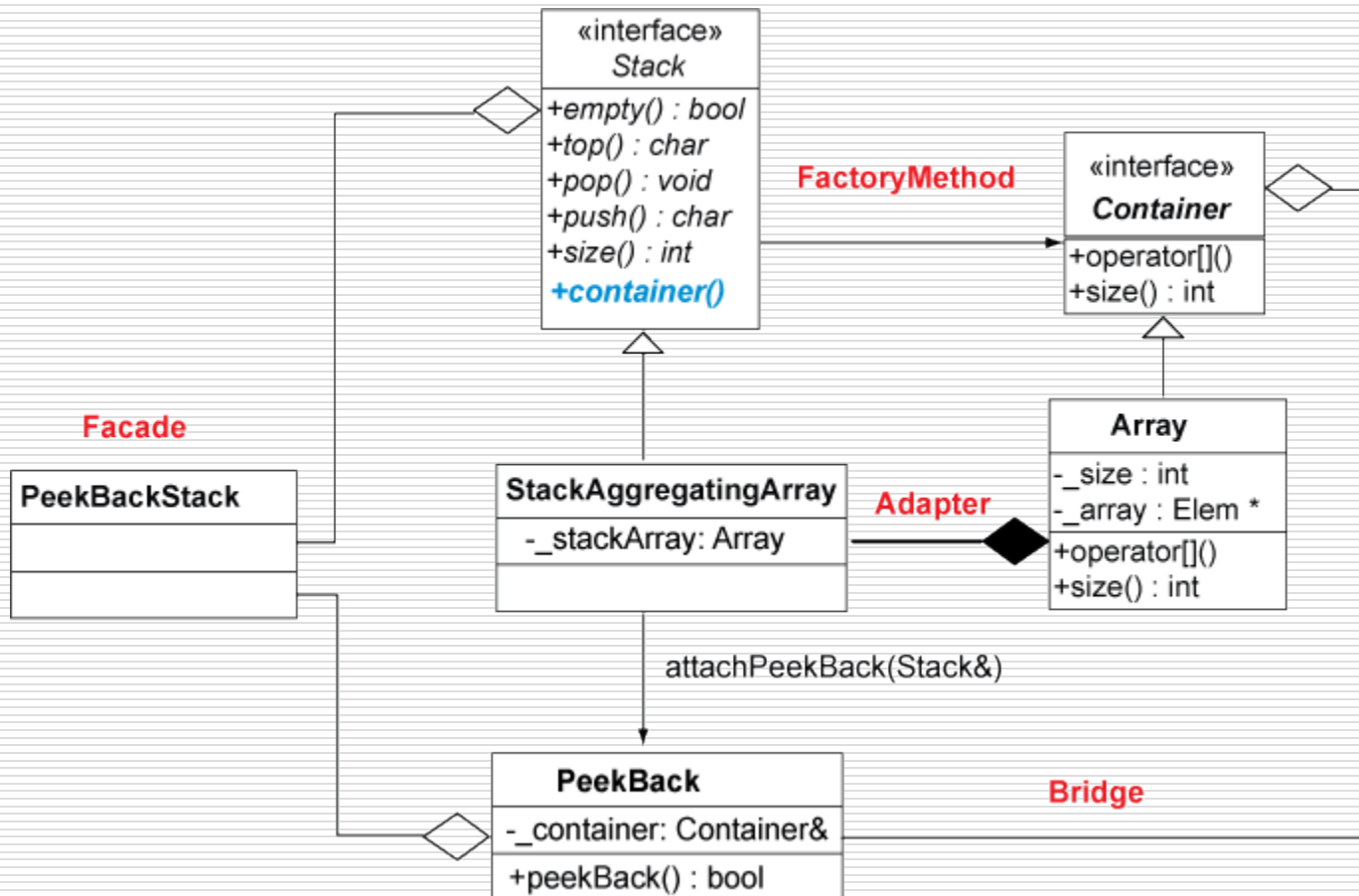
сторони агрегують
вершини
відсилками

Ієрархії класів (спадкування)

Патерни програмування

Приклад

```
#include <iostream>
#include <cassert>
#include "quickFibonacci.h"
#include "functionsForTesting.h"

using namespace std;

//Визначимо функції
```

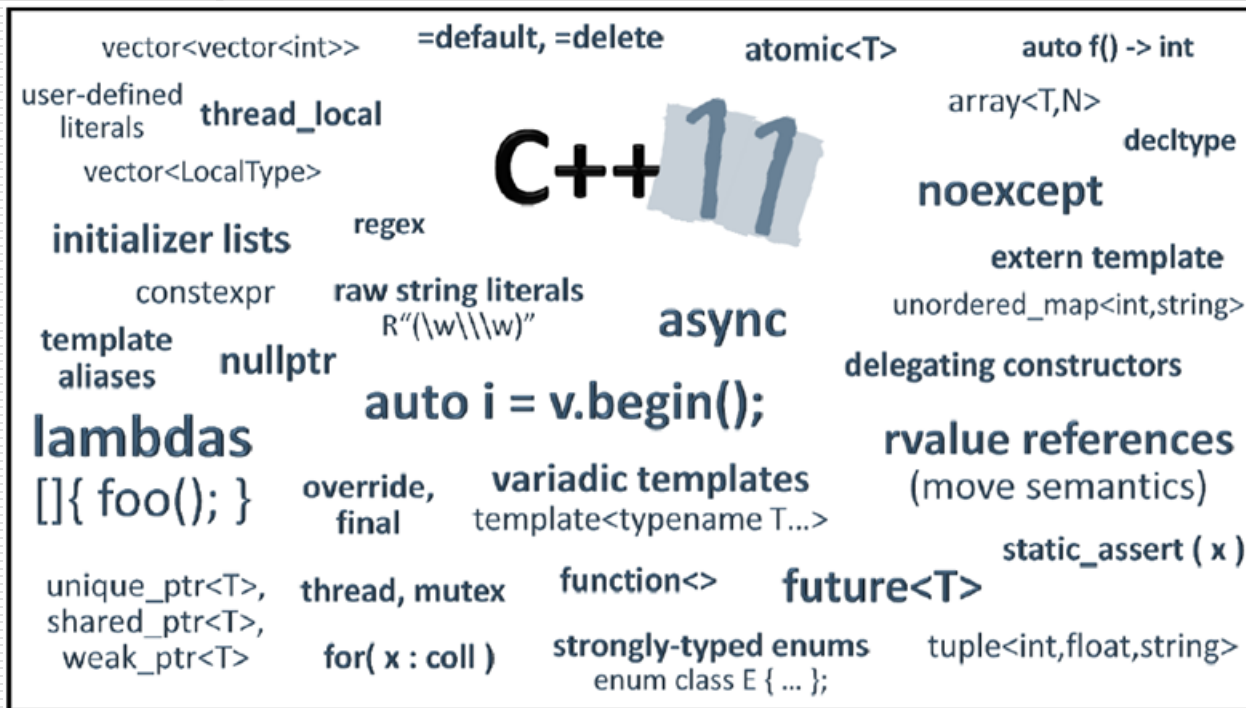
```
#include <iostream>
using namespace std;
// Допоміжна функція для піднесення до степеня
void fib(double f0, double f1, unsigned int n) {
    if (n == 0) return f0;
    if (n == 1) return f1;
    double f2 = f0 + f1;
    while (n-- > 1) {
        f0 = f1;
        f1 = f2;
        f2 = f0 + f1;
    }
    return f2;
}

int main() {
    unsigned int n;
    double f0, f1;
    cout << "Enter number of iterations: ";
    cin >> n;
    f0 = 0;
    f1 = 1;
    double result = fib(f0, f1, n);
    cout << "The number of iterations of the auxiliary function: " << result << endl;
}
```


Що далі?

- Вивчення та дослідження нових стандартів C++11 і C++14

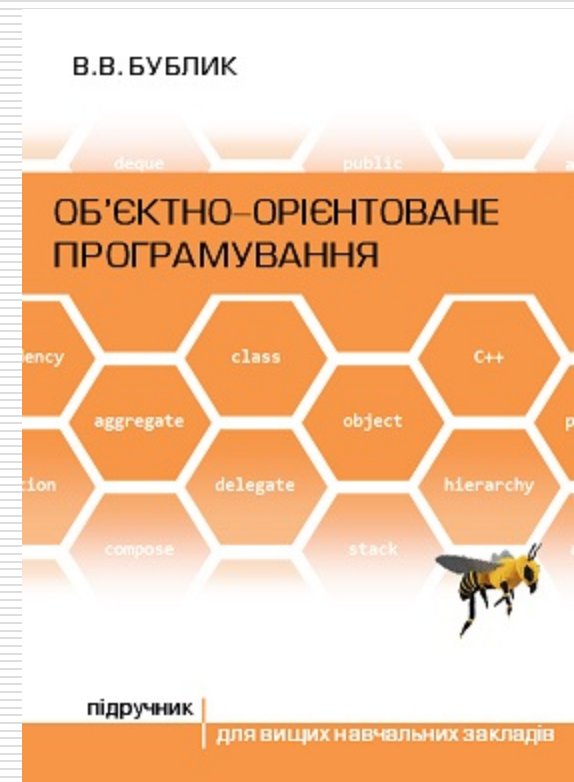

ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПРОГРАМУВАННЯ

Підручник для вищих
навчальних закладів
ISBN: 978-966-97182-1-1
2015 р., 640 с.
Тверда обкладинка
boublik@ukma.edu.ua

КУРСИ ЗА ПІДРУЧНИКОМ

- ❑ Процедурне програмування (осінь, 2 курс) ¹⁾²⁾
- ❑ Об'єктно-орієнтоване програмування (весна, 2 курс) ¹⁾²⁾
- ❑ Методи об'єктно-орієнтованого програмування (осінь, 3 курс) ³⁾

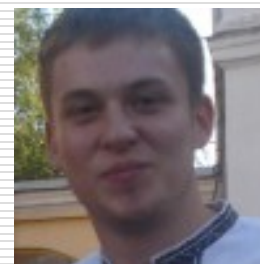
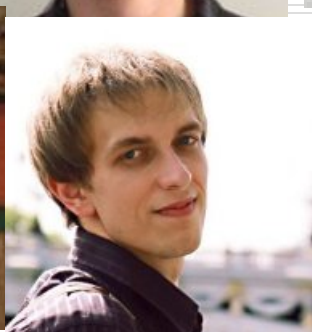
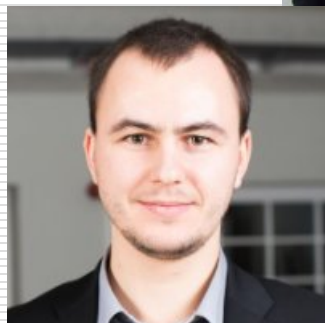
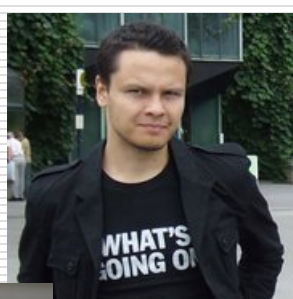
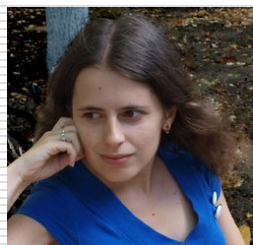
1) Нормативний для інформатики і програмної інженерії

2) Вибірковий для прикладної математики

3) Вибірковий для всіх спеціальностей

Подяка студентам - моїм помічникам

Дякую за увагу!

☐ Вчимося програмувати так, щоб наші уміння і програми вистояли випробування часом, як Арена у Вероні (I ст. після РХ)

Sequel

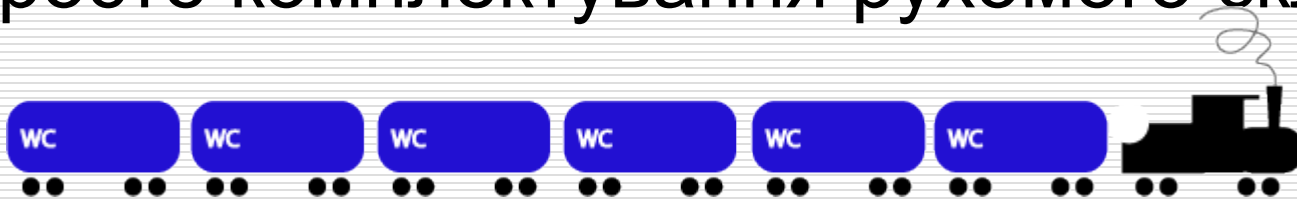
Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

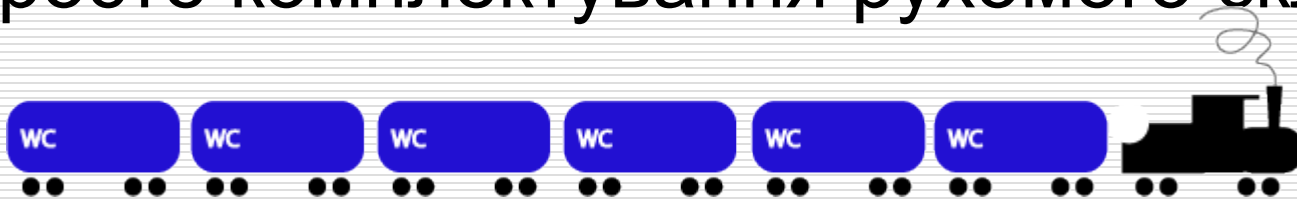
- Просте комплектування рухомого складу

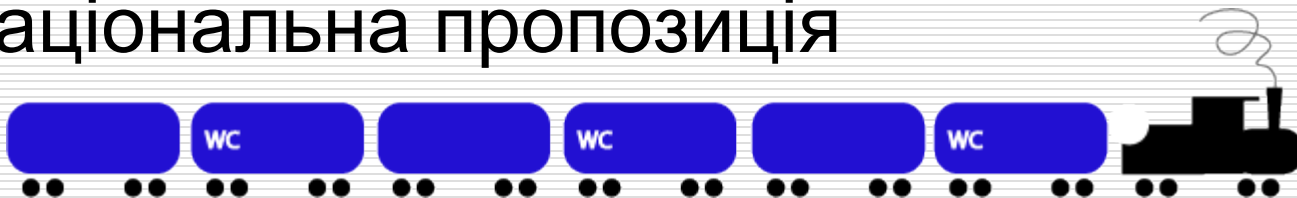
Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

- Просте комплектування рухомого складу

- Раціональна пропозиція

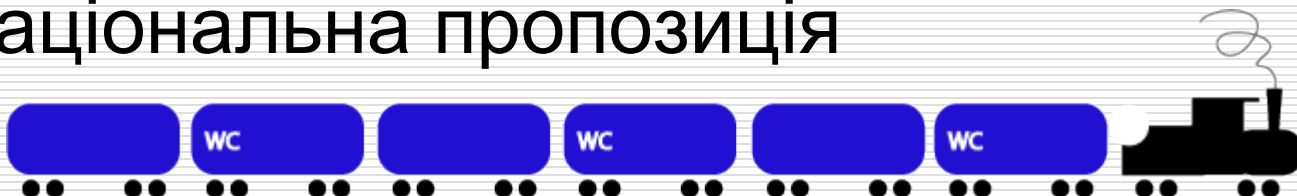

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

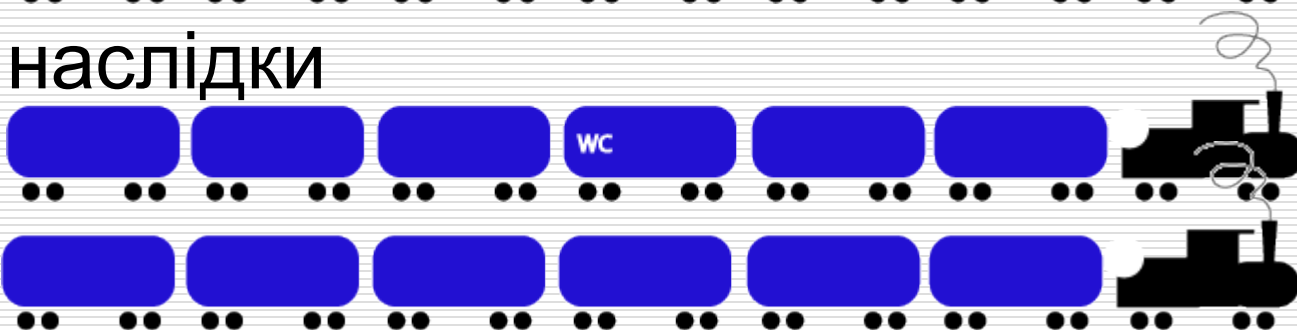
- Просте комплектування рухомого складу

- Раціональна пропозиція

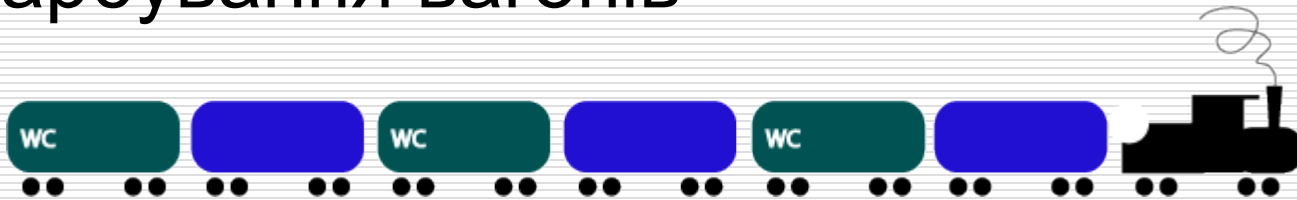
- Її наслідки

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

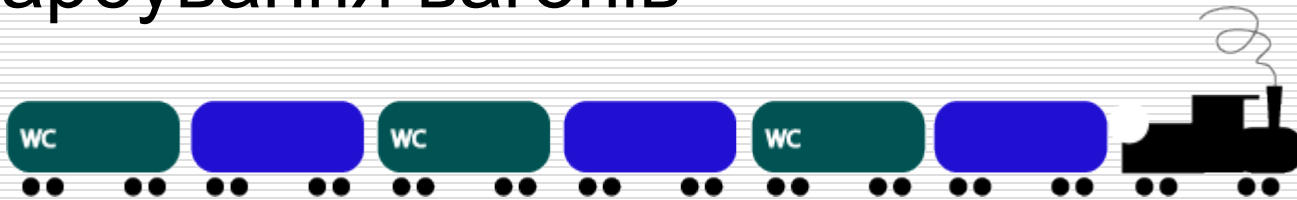
☐ Фарбування вагонів

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

☐ Фарбування вагонів

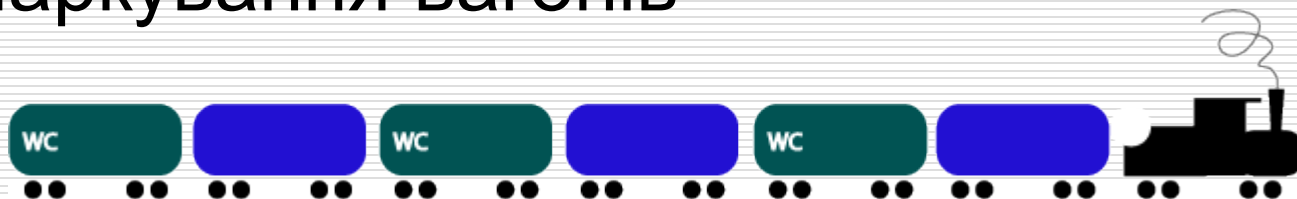
☐ Проблема орієнтації

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

❑ Маркування вагонів

❑ Проблема орієнтації

❑ Маркування напрямків

Притча програміста (за Е.Дейкстрою)

- ❑ Рішення геніального програміста:
правильно вибрати структури даних,
жорстко скріпивши вагони парами

- ❑ *"I have told the above story to different audiences. Programmers, as a rule, are delighted by it, and managers, invariably, get more and more annoyed as the story progresses; true mathematicians, however, fail to see the point"*

E.Dijkstra, A parable, EWD594, 1973